

MURHA TUNTURISSA

KAARINA
GRIFFITHS

Helsingissä Kustannusosakeyhtiö Otava

© Kaarina Griffiths ja Kustannusosakeyhtiö Otava 2025

Tekstin- ja tiedonlouhinta kielletty.

ISBN 978-951-1-52939-2

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2025

LUKU 1

2. joulukuuta

Mies puristi puukkoa kourassaan ja työnsi sitä rajusti mäntylankun pinta vasten. Terä oli kuin partaveitsi – millaista jälkeä se tekisikään, jos hän työntäisi sen tuon kamalan ihmisen sisuksiin ja vääntäisi oikein lujaa. Oikein pirun lujaa! Ajatus sai hänet hykertelemään mielessään. Hän oli täynnä vihaa, ja hän tiesi sen itsekin. Se ei saisi kuitenkaan ottaa valtaa hänestä, kuten joskus oli käynyt... tai, noh, niin oli käynyt aika useinkin. Hän hengitti sisään pitkään ja hartaasti ja sitten ulos samalla lailla. *Rau-hoi-tu. Sisään... ulos... sisään... ulos...* Ihan niin kuin vihanhallintaryhmässä oli opetettu. *Rauhoita itsesi, Äilu, ota aikalisä ja lähde pois tilanteesta*, hän kuuli vetäjän äänen päässään.

– Äilu, onko kaikki hyvin? Sinä näytät vähän kalpealta. Harmaalettinen, keski-ikäinen nainen, joka oli työstämässä pyöreää, puista keikkoo, tuijotti häntä huolissaan. Äilun laihat kasvat vaikuttivat pingotuneilta, ja hän puri leukaperiään yhteen.

– Ei tässä hätä, Reetta, on vain vähän... ööh... närästystä. Taidan ottaa lasin vettä, ja kaikki on sitten taas ihan okei.

Äilu nousi, käveli keittiöön hakemaan vettä ja jäi tuijottamaan ulos ikkunasta. Oli jo lähes pimeää, vaikka kello oli vasta kaksi. Parkkipaikan kahta puolta kohoavat kinokset hohtivat sinertävinä pihavalossa. Marraskuu oli ollut ennätysmäisen kylmä – moista ei ollut nähty näillä huudeilla aika päiviin. Nyt, joulukuun alussa, pakkasen oli laskenut kolmenkymmenen asteen alapuolelle, ja marraskuussa oli lunta tullut parin viikon ajan rutosti. Pilkillekin oli päässyt jo viikon ajan, kun järvet olivat jäätyneet nopeasti. Ihan epäluonnollistahan tämä oli ja

taatusti ilmaston lämpenemisen syytä. Mihin tässä oikein jouduttaisiin, kun ei osannut enää varautua mihinkään? Kesä oli ollut kuuma ja kuiva, ja metsäpalot olivat riehuneet tunturissa, tuhonneet suuria alueita ja tappaneet porojakin. Se oli ollut paha isku poroisännille, ja elukoi-ta oli jouduttu ruokkimaan lisärehulla. Äilu huokasi – ihan sama, ei se suremalla paranisi.

Hän kääri nopeasti sätkän ja meni keittiön ovesta pihan hämääseen. Kylmyys humautti vastaan kuin jäinen aalto. Hengitys huurusi pakkas-ilmassa, ja hän tunsi, kuinka silmäripset ja nenän limakalvot alkoivat jäätyä. Olisi pitänyt ottaa takki ja hattu. *Ei mitään syytä stressaantua*, hän rauhoitti itseään. Vaikka kyllähän hänellä oli, sillä tämän kurssin oli pakko onnistua. Tämä oli hänelle näytön paikka. Hänen mahdollisuutensa aloittaa oma bisnesseudulla, jolla ei todellakaan ollut liikaa mahdollisuuksia. Hänen noitarumpukurssinsa oli houkutellut Pohjois-Lapin Ämmänkuruun sekalaisen seurakunnan ihmisiä, ja hän oli tyytyväinen siihen, miten kurssitoiminta oli startannut. Tämä oli vasta pilotti, johon oli löydetty osallistujat viidakkorummun avulla. Sopiva kielikuva, Äilu hymähti: rumpukurssille viidakkorummun tuomana.

Osallistujat olivat lähinnä paikallisia yrittäjiä ja henkilöitä, joilla oli kytköksiä kansanmusiikkiin. Joukossa oli muutama eteläneläväkin, kaksi jopa ulkomailta asti. Tämän pilottikurssin tehtävä oli osoittaa parantamistarpeet eli se, mitä piti vielä viilata. Siksi hintakin oli vähän halvempi. Hän halusi nimittäin yksityiskohtaista palautetta asiakkailta. Tai he oikeastaan, sillä tämä oli yhteisprojekti naapurin poroisännän, Niila Valkeapään, ja tämän aikuisten lasten – Saanan ja Sampsan – kanssa. He olivat kunnostaneet entisen koulurakennuksen saamelaiseksi kurssikeskukseksi. Niila oli rahoittanut talokaupan ja suurimman osan remontista, Äilu vastasi kurssitoiminnan suunnittelusta ja markkinoinnista yhdessä Saanan kanssa ja Sampsa toimi jokapaikanhöylänä. Saanalla oli työ etelässä, joten hän teki oman osansa pääasiassa etänä. Nyt hän oli kuitenkin ottanut lomaa poliisinhommista, että ensimmäinen kurssi saataisiin pyörimään kitkatta. Heillä oli jo kaksi seuraavaakin kurssia täynnä: rummunsoitto- ja joikukurssit heti vuoden alussa.

Tiloja vuokrattiin myös kokous- ja juhlaikäyttöön. Mutta tämä hänen rummuntekokurssinsa oli varsinainen päänavaus ja siksi näytön – ja stressin – paikka.

Áilu tumppassi sätkän lumeen, pysähtyi pitkän, punaisen hirsitalon kuistille vetämään henkeä ja astui sisään. Hän antoi katseensa kulkea yli avaran työpajan, ihmisestä toiseen. Olihan täällä niin monta mukavaa tyyppiä, miksi hänen piti takertua juuri siihen hankalimpaan? Antti Honkanen ja Saed Semeko pilailivat keskenään englanniksi. Heillä näytti synkanneen heti kättelyssä eilen, kurssin ensimmäisenä päivänä. Toinen miehistä oli tumma kuin eebenpuu ja toinen vaalea kuin koivun runko, molemmat timmejä ja treenattuja vähän päälle kolmikymppisiä. Antti oli hyvän perusjätkän oloinen, vaikka omistikin kuulemma kartanohotellin Englannissa ja oli nainut aatelisen. Hän puhui kyllä Áilun makuun vähän liikaa – selitti saman asian moneen kertaan, ihan niin kuin yksi kerta ei muka riittäisi. Sellaiseksi siellä ulkomailla kai muuttui. Saed puolestaan oli tullut Keniasta asti. Hän oli antropologi Nairobin yliopistossa. Mies oli eläväinen ja täynnä kysymyksiä, koska teki tutkimusta luonnonkansojen rituaalisoinnista. Joogaopettaja Meeret Magga ja toimittaja Hil-la Romppainen olivat myös näköjään löytäneet toisensa. Molemmat olivat vaihtoehtoväkeä ja kovia lörpöttelemään, kiljahtelemaan ja kikattelemaan.

Melkein kaikki huoneessa olevat olivat Áilulle tuttuja ainakin ulko näöltään. Poroisäntä Otso Pulju oli hänen vanha kaverinsa, ja kurssilla oikeastaan vain sen vuoksi, että oli toipumassa pienestä leikkauksesta ja tarvitsi piristystä, kun ei voinut puuhailla porojensa kanssa. Matkailuyrittäjä Jaakko Mutkakin oli tuttu, mutta Áilu vierasti häntä, koska miehellä oli ärsyttävä tapa rehvastella, kehuskella itseään ja laukoa huonoja vitsejä. Jotkut osallistujista Áilu oli tavannut vasta edellisellä päivänä kurssin alkaessa.

– Saed laittaa kuulemma rumpuunsa saamelaisen aurinkojumalan kuvan, Antti Honkanen nauroi. Yhteiseksi kieleksi oli muodostunut Saedin vuoksi englanti. – Ihan kuin teillä ei olisi aurinkoa jo tarpeeksi siellä Keniassa, mies. Piirrä siihen ennemmin lumiukko, niin taivaan jumala soisi teille ehkä vähän vaihtelua.

– Ei tarvitse, Nairobissa tuli lunta kuukausi sitten, Saed sanoi. – Ja paljon.

– Ilmaston lämpeneminen! Rumpukehiensä kanssa työskentelevät nuoret naiset kiekaisivat yhteen ääneen. Meeret ja Hilla katsahtivat toisiaan ja purskahtivat sitten nauramaan.

Ilmaston lämpeneminen, Áilu mietti. Kaikki puhuivat siitä, mutta kukaan ei saanut sitä kuriin. Mopo oli lähtenyt käsistä jo aikoja sitten.

– Mites te muut olette ajatelleet koristella rumpunne? Rumpuhan on saamelaisille maailmankaikkeuden kartta. Eilen käytimme aikaa suunnitteluun, ja nyt voitaisiin ehkä käydä läpi teidän ideoitanne. Áilu halusi kääntää puheen ilmastomuutoksesta keveämpiin asioihin. – Ja pysytään sitten englannissa, että Saedkin on kärryillä, vai mitä?

– Juu, passaa ne läpänderit heittää enkuksikin, Jaakko Mutka veisteli suomeksi.

– Minä värjään nahan roosaksi ja teen siihen sitten keskelle perhosia, Meeret Magga ehätti sanomaan. Hänellä oli perhosia tatuoituna myös siroihin käsivarsiinsa. Áilu mietti, missä muualla niitä mahtoi olla. Vaa-lea Meeret oli houkutteleva kuin purkillinen hunajaa. – Rumpu tulee joogastudiooni koristeeksi, ja olen hirmu innoissani siitä. Käytän sitä varmaan myös meditaatiossa keskittymisen apuna. Joskus ihmisten on niin vaikea pysähtyä ja kääntyä sisäänpäin ja antaa –.

– Hyvä, Meeret, Áilu keskeytti. Hän oli huomannut jo eilen, että Meeretiä ei passannut päästää lörpöttelemään liikaa tai puhe ei loppunut ikinä. – Entäs Reetta? Mitä sinä olet miettinyt?

– No, taidan päätyä perinteiseen Pohjois-Lapin segmenttikuvioon. Segmentin kolme osaa kuvaavat niin upeasti saamelaisten uskomusmaailmaa. On kuoleman symbolit alhaalla, maallinen elämä keskellä ja taivas yläsegmentissä. Reetta Uimonen oli sieltä hiljaisesta päästä, ja selvästikin kiusaantui huomiosta. Áilu ei tuntenut häntä ennestään. Nainen oli kansanmusiikin opettaja Sibelius-Akatemiasta ja jotenkin nui-van oloinen ihminen, mutta ehkä hänestä löytyisi kurssin kuluessa uusia puolia. Ehkä hän lämpenisi, kun tutustuisi paremmin muihin. Ainakin hän tuntui tietävän saamelaisten perinteistä, ja se oli Áilun mielestä hyvä.

– Minun rumpuuni tulee keskelle tyylytelty karhu ja sitten muita kuvioita ympärille, Antti sanoi. – Karhu on minulle tärkeä eläin, vaikka en kyllä tiedä miksi.

– Eikös karhu yhdistetä seksuaalisuuteen? Jaakko iski silmää.

– Niinkö? No, se selittää sitten kaiken, Antti otti poseerausasennon ja pullisteli hauksiaan. Se sai Meeretin ja Hillan kikattamaan.

– Ja karhuhan on saamelaisten tärkein jumala, Áilu sanoi.

– No tuo ei nyt ihan pidä paikkaansa, keski-ikäinen nainen puutui kärkeästi puheeseen ja sipaisi hiilenmustia, pitkiä hiuksiaan taaksepäin. – Saamelaisilla on monia eri jumalia ja ne vaihtelevat alueittain. Ei tuolla tavalla voi yleistää. Esimerkiksi tällä alueella pidetään poroja pyhimpinä ja –.

– No, et sinäkään sentäs kaikkea tiedä, Bigga, vaikka oletkin kirjastonhoitaja ja kirjoitat kuulemma jotain saamelaiskirjaa, Otso Pulju sanoi ja muikisti parrakasta suutaan. – Puutut jatkuvasti siihen, mitä Áilu sanoo.

– Minä kirjoitan Lapin luonnonuskosta ja olen šamaanisuvusta, Bigga Sarre ryhdistäytyi ja katsoi miestä tuimasti pikisilmillään.

– Tiedetään, mutta niin on täällä moni muukin. Melkein joka savussahan oli ennen noita. Kyllä kaikki sinun isäukkosi tietävät, Bigga, ei siitä tarvitse numeroa tehdä. Sinä taidat haluta kalifiksi kalifin paikalle, nyt kun hän on haudassa. Myönnä pois. Nykyisinhän naisillekin on ovet levällään, vaikka täytyy sanoa, etteivät kaikki siitä tykkää. Ei lapinoidan paikka naisille kuulu.

– Haloo, Otso, tuo on syrjintää! Hilla kimmastui.

– Niin juuri, Bigga kannusti. – Naistietäjiä ollut aina, ja yksi tärkeimmistä Saamen jumalista on nainen – Máttaráhkká! Minun kirjani kertoo nimenomaan naisnoidista. Heillä on tärkeämpi osa kuin tiedetään, mutta naiset on tietoisesti sysätty syrjään ja unohdettu.

– Noh, noh, kyllähän tähän maailmaan šamaaneja mahtuu, miehiä ja naisiakin, Jaakko tyyntytteli. Hän oli iso, punakka mies, jolla oli pak-su kultakäyty kaulassa. – Kuka hyvänsähän voi ryhtyä halutessaan siihen hommaan.

– The more the merrier – mitä useampi, sen hauskempaa! heitti Saed ja väläytti valkohampaisen hymynsä.

– Niin mielenkiintoista, mitä sinä Bigga sanot. Onpa ainutlaatuista olla samalla kurssilla naisnoidan kanssa. Harmaalettinen Reetta katsoi Biggaa ihailevasti.

– No, eihän siitä pääse mihinkään, että minussa virtaa šamaaniveri, ja juuri siksi minun rumpuuni tulee noidan symboli. Harvoinhan minä julkisia riittejä teen mutta nyt –.

– Mie puolestani teen aurinkokeskisen rummun, pieni, pyöreä Hilla keskeytti Biggan. Naisella oli intensiivisen siniset hiukset, joihin Áilun oli vaikea tottua. Ne vain näyttivät luonnottomilta, kuin peruukki.

– Nelikulmainen aurinkosymboli eli rombi – siitähän sie eilen Áilu puhuit – on siinä hallitseva, ihan kuin Saedillakin. Siinä on myös eläimiä ja asumuksia. Olen piirtänytkin sen mallin jo tähän... Nainen nosti paperin kaikkien näkyviin.

– Onpa hieno, Hilla! Nyt vain sitten jäljentämään sitä nahalle, Áilu innosti. – Muttei kannata tehdä koristelusta liian yksityiskohtaista, sillä sitä on työlästä työstää.

– Hilla, kuule, siitä sinun eilisestä paljastuksestasi vielä, että haluan kyllä ehdottomasti lukea sen juttusi, ennen kuin se julkaistaan.

– Totta kai, Jaakko. Tästähän puhuttiin jo eilen. Olen ihan avoimin kortein täällä. Mitään nimiä ei tietenkään mainita, ellette anna siihen lupaa. Mutta haastattelisin mielelläni muutamaa teistä, jos se jollekulle sopii...

Hilla, Rovaniemellä asuva freetoimittaja, oli kertonut edellispäivänä, että aikoi kirjoittaa kurssista jutun erääseen naistenlehteen. Se oli tullut Áilulle täysin puskan takaa, ja häntä ärsytti Hillan tyyli, koska hän ei juuri pitänyt yllätyksistä. Jotkut kurssilaisista olivat olleet aika tuohdukssissaan siitä, ettei heille ollut kerrottu etukäteen toimittajan läsnäolosta. Ja sitten oli joitakin, jotka varmaan toivoivat pääsevänsä lehteen patsastelemaan ja saamaan ilmaista mainosta – niin kuin esimerkiksi Mutkan Jaakko hotellinsa kanssa. Tottahan juttu voisi olla myös hyvää mainosta Ämmänrannan kurssikeskukselle, jos se olisi kirjoitettu oikeaan sä-

vyyn. Áilu ei vain oikein luottanut toimittajiin eikä halunnut ottaa riskejä. Hänen pitäisi jutella aiheesta tarkemmin Hillan kanssa. Yrittää saada selville jutun näkökulmaa ja vaikuttaa myönteisesti sen sisältöön. Uskomatonta, ettei nainen ollut viitsinyt kysyä häneltä lupaa jutun tekoon, mutta hän ei halunnut ruveta tekemään asiasta mitään numeroa. Hilla oli kuitenkin ihan hyvä tyyppi.

– Muuten, asiasta kolmanteen – mie ajattelin mennä illalla jääbaariin pikku drinksulle. Tuleeko joku mukaan? Hilla kailotti. – Korkkarit kattoon, ja silleen!

– Totta ihmeessä! Meikämandoliinin voi heti laskea mukaan, Jaakko ehätti. – Eihän tänä iltana vissiin muutakaan ohjelmaa ole.

– Paitsi rumpujen rakentamista, Saed virnuili.

– Muistakaa, että torstaille sovittu workshop muinaisuskosta ja siihen liittyvä riitti on siirretty tälle iltapäivälle, Áilu sanoi. – Neljältä aloitetaan. Laittakaa lämmintä päälle ja lumikengät jalkaan, koska sinne joutuu tarpomaan jonkun matkaa umpihangessa. Reitti on kyllä viitotettu ulkotulin, että ette pääse pimeässä eksymään.

Áilu oli suunnitellut, että Lapin muinaisuskosta olisi puhuttu vasta myöhemmin viikolla, kun ihmiset olisivat tutustuneet toisiinsa paremmin. Workshopiin liittyi riitti, jota tulisi pitämään paikallinen lapinnoita, Uddi Köngäs. Uddille oli kuitenkin tullut viime hetkellä työvuoro torstaille – hän oli ensihoitaja – ja tämä päivä oli sitten ollut ainoa mahdollisuus. Áilu ei halunnut missään nimessä perua tätä ohjelmanumeroa, koska se oli selvästi kuulostanut kurssilaisista jännittävältä ja mielenkiintoiselta. Se voisi olla jatkossa hyvä myyntivaltti ja kurssien kohokohta. Olisi kuitenkin tärkeää nähdä ihmisten reaktioita ja saada palautetta riitistä, ennen kuin sitä alettaisiin markkinoida laajemmin.

– Ja huomenna halukkaat pääsevät huskyajelulle meidän tilalle. Kolmenkymppin korvilla oleva Inka Raatikka oli istunut tähän asti hiljaa syventyneenä rumpunahkan koristeluun. – Talo tarjoaa.

– Kiitos, Inka, olet ihana! Hilla intoili. Inka punastui, ja näytti siltä, että hän haluaisi vajota maan alle. Hän ei selvästikään pitänyt huomiosta.

Hän oli pelkkää luuta ja nahkaa, ja hänellä oli lyhyeksi kynityt, mustat hiukset ja lävistyksiä kasvoissa.

– Ja minä tarjoan kaikille vapaalipun Ämmänhovin kylpylään, ihan milloin teille itselle parhaiten passaa. Ei varmaan ehditä tämän kurssin aikana yhdessä menemään, vai mitä olet, Áilu, mieltä?

– Ei taideta ehtiä, kun on jo ohjelmaa aika lailla, ja rummut ovat kuitenkin pääasia. Jotkuthan teistä antavat rumpunsa joululahjaksi, joten ne pitää saada valmiiksi. Mutta kiitos, Jaakko ja Inka. Tämä oli mukava yllätys.

Áilu oli tyytyväinen siihen, että keskustelu oli saanut positiivisen suunnan. Hän oli itsekin jo rauhoittunut. Hän ei voinut sallia itselleen enää tämän kurssin aikana mitään äkkinäisiä vihantunteita. Piti säilyttää ammattimainen ote ja antaa Biggan heittojen mennä toisesta korvasta sisään ja toisesta ulos. Mitä väliä sillä oli, mitä nainen hänestä ajatteli? Hän hoitaisi vain omat asiansa ja veisi tämän kurssin kunnialla päätökseen. Hinnalla millä hyvänsä.

LUKU 2

Antti Honkanen kopisteli kenkiään lumeen hautautuneen kodan ulkopuolella. Kota oli valtava lumen peittämä möykky kitukasvuisten, lumisten puiden keskellä – möykky, jonka huipulta tuprusi savua. Ilta-päivän pimeys ja pureva pakkanen jäivät taakse, kun kodan suuaukon peite sulkeutui Antin takana. Vastaa lehahti lämpö, savun, kosteiden vaatteiden ja jonkin makean suitsukkeen tuoksu. Hän oli tunnelmallisessa, korkeassa tilassa, joka oli rakennettu pyöreistä hirsistä, eläinten nahkoista ja telttakankaasta. Hämärän keskellä rätisi valkea, ja lattia oli peitelty paksuilla matoilla ja taljoilla. Kurssilaiset olivat asettuneet piiriin tulen ympärille ja he puhelivat vaimealla äänellä. Puheensorina hiljeni hetkeksi, kun Antti astui sisään.

– No niin. Terve Antti, nyt ollaankin sitten kaikki paikalla, Äilu sanoi. Hän istui poronnahkaliiviin pukeutuneen punahiuksisen ja -par-taisen miehen vieressä tulisijan toisella puolen, pyöreän kodan kauim-maisessa päässä.

Antti istahti piiriin, riisui hatun ja lapaset ja aukoi takkiaa. Kodas-oli lämmin. Hän nyökkäsi Biggalle ja Saedille, jotka istuivat kahden puolen häntä.

– Tervetuloa kaikki tähän workshopiin, Äilu sanoi. – Kerron tei-le ensin vähän saamelaisesta muinaisuskosta, ja sen jälkeen lapinnoita Uddi Köngäs tässä vieressäni tekee yhdessä meidän kanssamme rituaalin.

– Terve kaikille, Uddi sanoi ja hymyili vähän ujosti. Hän oli sitonut päähänsä leveän, kirjaillun pannan, josta roikkui hapsuja. Hänen edes-sään oli noitarumpu.

Antti katsoi Uddia kiinnostuneena. Hän oli kuvitellut, että lapin-noidat olivat vanhoja, risupartaisia ukonkäppänoitä. Aika asenteellista, varmaan. Uddi oli kuitenkin kaukana käppänästä. Hän oli isokokoinen,

nuori ja lihaksikas. Hänellä oli rengaslävistyksiä huulissa ja nenässä sekä näyttävä karhutatuointi toisella puolen kasvoja. Hänen kaulastaan roikui nahkanauhoihin kiinnitettyjä eläinten hampaita ja helmiä. Antti mietti, oliko Uddi valittu šamaaniksi vai oliko hän vain päättänyt ryhtyä sellaiseksi. Áilu oli kertonut, että ennen šamaaniksi saatettiin valita henkilö, jolla oli jotain poikkeavaa ulkonäössään. Uddin kohdalla se voisi olla hätkähdyttävän punainen tukka ja parta.

– Minä tarjoilen nyt ensin rituaalijuoman, Áilu selitti. – Se on yrteistä tehty sekoitus, joka juodaan puisesta kuksasta. Sen resepti on salainen, ja sen tarkoitus on rauhoittaa meitä. Sen tarkoitus on myös yhdistää. Maljan jakaminen luo siteen välillemme, ja se auttaa rituaalissa.

– Kai tässä on jotain miestä vahvempaa mukana? Jaakko virnuili.

– Ei, tässä ei ole alkoholia eikä muitakaan huumaavia aineita, Áilu sanoi kaataessaan ruskeasta pullosta juomaa tarjottimella edessään oleviin kuppeihin.

– No se on kyllä sääli.

– Mutta šamaanithan auttavat transsiin pääsyä juuri joillakin huumavilla yrteillä, eikö niin? Saed sanoi.

– Kyllä niin joskus tehdään. Lapinnoita saattoi ennen käyttää vakapa karpässientä tai lipeää, mutta transsiin pääsy voi tapahtua myös pelkästään rummutuksen, joikaamisen ja tanssin kautta. Rituaaleja on monenlaisia niin kuin on šamaanejakin, eikä yhtä ja ainoaa oikeaa tapaa ole olemassa. Šamanistista rituaalia ei voi tunkea mihinkään muotiin – se on vapaata assosiaatiota.

Antti huomasi, kuinka Áilu vilkaisi tämän sanottuaan merkitsevästi Biggaan, joka oli aiemmin piikitellyt miestä vähän joka asiasta eikä tuntunut luottavan tämän tietoihin saamelaisperinteestä. Noiden kahden välillä oli jännitteitä. Nytkin Antti kuuli, kuinka Bigga tuhahteli Áilun puheille. Ehkä oli kyse kateudesta tai jonkinlaisesta valtataistelusta.

– Saamelaiset kunnioittivat luontoa suuresti, ja kunnioitamme tietysti edelleenkin, Áilu jatkoi. – Se on meille elinehto. Puhun tässä nyt muinaisuskosta, joten käytän mennyttä aikamuotoa. Joidenkin käsitteiden selittäminen englanniksi on aika vaikeaa, mutta yritän parhaani.

Ennen uskottiin, että eläimilläkin oli sielu. Ihmisellä sieluja oli kolme: ruumissielu, vapaasielu ja haltijasielu. Pohjoissaamen sana *lievia* – löyly – viittaa sieluun, ja saunaa pidettiin pyhänä paikkana. Ruumissielu piti yllä ruumiin toimintoja, ja henkilö kuoli kun se poistui ruumiista. Vapaasielu kantoi ihmisen persoonallisuutta. Se saattoi irtautua ruumiista unessa, šamaanin transsissa tai vakavan sairauden aikana. Lapinnoita pystyi myös muuttumaan eläimeksi. Haltijasielu puolestaan liittyi etiäisiin. Se oli omistajansa näköinen kaksoisolento, joka näyttäytyi joskus entenä ennen henkilön saapumista.

Antti maistoi yrttijuomaa, jonka Bigga ojensi hänelle. Se oli voimakkaasti tervan makuista ja kitkerää.

– Šamaanin tehtävä liittyi ennen kaikkea parantamiseen ja ennustamiseen, Áilu jatkoi. – Hän oli parantaja, jolla uskottiin olevan kyky jopa hakea vakavasti sairastunut pois alisesta eli kuolemasta. Hän oli myös välittäjä eri maailmojen välillä, ja kuten sanottu, hän saattoi liikkua eläimen hahmossa – vaikkapa lintuna, sutena tai porona. Hän ennusti usein säättä, koska siitä koko yhteisö oli riippuvainen. Hänellä oli vastuullinen tehtävä säilyttää tasapaino yhteisössä, ja hän keskusteli henkien kanssa. Transsin aikana hänen uskottiin vaeltavan vainajalaan, siis aliseen, kysymään neuvoa esi-isiltä.

Uddi oli aloittanut hiljaisen rummutuksen. Se kumisi Antin korvissa ja värisi pään sisällä rauhoittavasti. Se sopi hänen hengityksensä ja sydämenlyöntiensä rytmiin. Se oli rentouttavaa. Rummun ääni voimistui, ja Uddi puhkesi joikaamaan. Hän joikasi saameksi, niin Antti oletti. Se oli pehmeää loilotusta, joka tuntui omituisen tutulta. Tuli rätisi ja liekit leimusivat ringissä istuvien kasvoilla. He olivat kuin jokin muinainen heimo. Tällä tavalla oli istuttu satoja, ehkä tuhansia vuosia täällä Saamenmaan perukoilla.

Antti tunsu kummallista yhteenkuuluvuutta kaikkeen. Johtuiko se hänen kaukaisista siteistään, isoisän isästä, joka oli Itä-Lapista kotoisin ja jonka geenit olivat muovanneet myös hänet ja mahdollistaneet hänen elämänsä? Oli niiden geenien ansiota, että hän oli tässä ja nyt. Vai johtuiko yhteyden tunne yrttijuomasta, joikaamisesta ja tästä taianomaisesta,

intensiivisestä tunnelmasta? Kaikki tuntui liittyvän kaikkeen: nämä eri puolilta tänne kokoontuneet ihmiset, jotka halusivat ymmärtää eri heimojen ja kansojen tapoja. Luoda oman rumpunsa, jolla kutsua esi-isiä. Afrikkalainen, saamelaiset, suomalaiset. Rakkaus kaikkia huoneessa olijoita kohtaan humautti lämpimänä aaltona Antin sisällä. He olivat kaikki samaa heimoa, heillä oli samat tarpeet ja loppujen lopuksi myös samat uskomukset.

Uddi nousi nyt seisomaan, joiku muuttui villimmäksi ja hän ryhtyi tanssimaan. Áilu jatkoi rummutusta. Uddi tanssi hurjana tulen loimussa, kunnes lysähti äkisti porontaljalle risti-istuntaan. Hän tuki käsivarsilla reisiinsä ja nojasi taaksepäin. Antti näki, kuinka hänen silmänsä muljahtelivat raollaan olevien luomien alla niin että välillä näkyi pelkkää valkuaista.

– Otetaan toisiamme kädestä ja muodostetaan yhteys, Áilu sanoi.

He istuivat jonkin aikaa aivan hiljaa käsikkäin tulen kajossa. Uddin nopea, äänekäs huohotus sekoittui palavien puiden rasahteluun. Liekit muodostivat outoja varjoja ihmisten kasvoille. Kaikki näyttivät erilaisilta kuin tavallisesti – odottavilta ja hiukan jännittyneiltä.

Uddi ojensi kätensä ja oli yhtä piirin kanssa. Hän äänteli jotain epäselvää – ehkä saameksi. Joku naisista älähti kimeästi. Antti tunsu, kuinka Biggan käsi puristui hänen kätensä ympärille.

Sitten Uddi puhkesi laulamaan suomeksi: *Karhu, karhu, meitä suojele. Ota syliin ja kannattele. Pahalta meitä varjele. Karhu, karhu...*

Anttia värisytti. Tunnelma oli jotenkin muuttunut, mutta hän ei osannut selittää miksi. Siinä oli jotakin pahaenteistä.

LUKU 3

4. joulukuuta

Oli rumpukurssin kolmas päivä, ja Antti oli saanut houkuteltua Saedin kanssaan jääbaariin. Se ei ollut helppoa, koska miehellä oli laajan tieteellisen artikkelin deadline edessä, ja hän yritti kirjoittaa iltaisin. *Ihan vähäksi aikaa vain, että tutustutaan muihin*, Antti oli inttänyt. *Ethän sinä ole tullut tänne Lappiin asti yksin huoneessasi istumaan*. Antti mietti, olikohan Saed ymmärtänyt ottaa tarpeeksi vaatetta mukaansa. Olikohan Nairobissa edes pakkasenpitäviä vetimiä saatavilla? Päiväntasaajalta arktiseen Lappiin siirtyminen oli koettelemus keholle, ja Antti tiesi aiemmilta Lapin-reissuiltaan, että jääravintolassa saattoi kylmettyä huomaamattaan, kun alkoholi lämmitti mutta seinät huokuivat kylmää. No, Saedhan ei viinaan koskenut, ja baari oli kuitenkin auki vain muutaman hassun tunnin iltaisin. Eivät he ehtisi paleltua, ja baarista sai varmasti hynttyitä niskaan tarvittaessa. Hän pitäisi huolen, ettei Afrikan poika palelisi. Hän huomasi ottaneensa suojelevan asenteen Saedia kohtaan ja mietti, mitä se kertoi hänestä itsestään.

Antti sipaisi hiukan geeliä vaaleisiin hiuksiinsa ja suihkutti myskin-tuoksuista partavettä anteliaasti niskaansa. Hän oli tyytyväinen peilistä katsovaan kuvaansa. Hän oli hyvässä kunnossa ja voi paremmin kuin pitkiin aikoihin. Hänen mieleensä tuli, että joogaopettaja Meeret oli aika söpö missukka. Se oli yllättävää, sillä hän ei ollut ajatellut naisia vähään aikaan. Takana oli aviokriisi, josta ehkä jossain vaiheessa seuraisi myös ero. Se oli vienyt voimat. Töitäkin oli ollut hemmetisti – ensin kartanohotellin kunnostaminen Englannissa ja sitten kriminaalipsykologian opintojen loppuun saattaminen työn ohessa. Hän oli polttanut

näppinsä naisten – tai oikeastaan naisen – kanssa, oman vaimonsa. Hän oli tällä hetkellä varuillaan.

Naiset, Antti huokaisi mielessään. Mutta eihän heitä ilman voinut elää. Väistämättäkin tuli mieleen Saana Valkeapää, joka veti Ämmänrannan kurssikeskusta isänsä ja veljensä apuna, kun varsinaiselta työltään ehti. Saana oli Keskusrikospoliisissa määräaikaaisessa tutkijan pestissä. Antti oli tutustunut naiseen Lontoossa, eräässä New Scotland Yardin järjestämässä kansainvälisessä kokouksessa. Hän oli ollut siellä puhumassa rikollisten profiloinnista englantilaisen toimeksiantajansa piikkiin. Saanaa ei voinut olla huomaamatta. Hän ei ollut vain sievä tai hyvännäköinen vaan jumalaisen kaunis. Turkoosinsiniset, aavistuksen vinot silmät, pikimusta, kiharainen hiuspehko ja sataseitsemänkymmentäviisi senttiä naisellisia muotoja ja treenattua kroppaa. Antti oli perso naiskauneudelle, ja hän oli päässyt Lontoon kokouksen aikana tutustumaan huumaaavan läheltä Saanan kauneuteen. Mutta Saana oli myös älykäs, piinkova ammattilainen ja erinomainen poliisi. Ja Saana oli puhunut hänet tulemaan rumpukurssille.

Jääbaari hohti lumisen, pimeän tunturin keskellä kuin avaruusalus. Sen eteen oli pysäköity muutama auto, joitakin moottorikelkkoja ja pu-nainen potkukelkka. Kaksi poroa mutusteli apetta pienessä aitauksessa – nähtävästi oli siis poromiehiä paikalla. Ja miksi ei olisi, tähän oli kuulemma ainoa huvipaikka viidenkymmenen kilometrin säteellä. Tanne tulivat sekä paikalliset että turistit. Viimeksi mainittuja ei Antin kuuleman mukaan Ämmänkurussa kovin usein nähty. Nyt tosin enemmän, kun kurssikeskuksen jääbaari oli avannut ovensa.

Pieni seurue poltteli sisäänkäynnin edessä, ja baarista kantautui ulos musiikkia ja iloista hälinää. Antin suuta alkoi jo napsaa, kun hän tiesi kohta istuvansa oluttuoppi kourassaan. Saed hyppeli innoissaan ja poltytti hänen päälleen lunta.

– *Fuck you, dude!* Antti huusi ja hyökkäsi nauraen Saedin kimppuun, kaatoi hänet alleen ja antoi kunnon lumipesut. – Siitä sait!

Saed kieriskeli lumessa sylkien lunta suustaan iloisena kuin koiranpentu.

– Olet kyllä maailman lapsellisin mies, Antti hekotti.

Sisällä baarissa oli salaperäinen tunnelma. Kylmää hohkaavat seinät olivat kuin sinistä, itsevalaisevaa lasia. Kaikkialla oli lunta ja jäätä: jääpöydillä paloivat jäälyhdyt, jääpenkit oli peitetty poronnahoilla ja nurkassa oli valtavista jääpuikoista tehty kotamainen lyhty. Jääpuikkoja roikui myös baarin yläpuolella koristeina. Asiakkaat istuivat talvipukeissa ja huopiin kääriytyneinä pyöreiden pöytien ympärillä, ja seinillä palavien soihtujen valo nuoli heidän kasvojaan. Hilpeä puheensorina nousi ja laski. Danny ja Armi lauloivat taustalla *Tahdon olla sulle hyvin hellä*. Outo musiikkimaku jollain, Antti ajatteli.

– Vau, Saed huokaisi. – Tämähän on kuin jostain legendasta.

– Eeppinen paikka, Antti myönteli, jotenkin ylpeänä siitä, että oli tuonut Saedin tätä ihmettä katsomaan, vaikka itsekin näki sen nyt ensimmäistä kertaa. – Mitä juot?

Saana Valkeapää seiso i baaritiskin takana sekoittamassa drinkkejä. Hän oli pukeutunut vartaloa myötäilevään turkishaalariin ja tummat kiharat laskeutuivat pipon alta selkään. Punertavaturkkinen pystykorva päiväysti baaritiskin vieressä ja tarkkaili tulijoita pää kallellaan.

– Ai, Saana, olet sitten joutunut töihin? Antti nielaisi. Saana oli häkellyttävän kaunis. Hän ei oikein tiennyt, miten olla naisen seurassa. He olivat vain moikanneet ohimennen kurssin alkaessa, ja Antti toivoi pääsevänsä jossain välissä juttelemaan naisen kanssa luontevasti kahden kesken.

– Juu, minähän tulin tänne auttamaan isää ja Sampsaa. Työ ennen huvia on mottoni, kuten tiedät. Ja töitä täällä piisaa. Perheyritys, *you know*.

– Jep, tiedän kaiken perheyrityksistä, Antti nyökkäsi. – Työtä vuorotta ja niin edespäin. Burn out odottaa, jos ei ole varovainen.

– No, minulle tämä on vain kuukauden pesti, eli käytän lomias, ja palaan sitten taas takaisin poliisihommiin. Ihan kiva saada välillä jotain muutakin ajateltavaa kuin KRP:n henkilöstötutkimus. Muuten minulla on joitain juttuja, joista haluaisin puhua kanssasi; henkilökunnan henkiseen jaksamiseen liittyviä lähinnä. Sinä kun olet psykologi ja alan miehiä.

– Mikäs siinä. Sovitaan joku yhteinen juttutuokio. Antista tämä kuulosti oikein hyvältä. Hän jutusteli mielellään kauniin poliisitutkijan kanssa.

– No, mitäs laitetaan? Saana kysyi, kun Antti oli jäänyt tuijottamaan häntä hiukkasen liian pitkään.

– Ai, niin, joo. Lapinkulta, ja jos on alkoholitonta olutta niin semmoinen. Tjaa, ja pistä yksi salmiakkikossu myös.

Raamikas, tumma mies tuli baariin kantaen olutkoria.

– Ette ole tainneet vielä tavata Sampsa, kun hän on ollut muutama päivän auttamassa isää porojen kanssa. Sampsa, tässä ovat Antti ja Saed, joista olen kertonut.

Sampsa laski olutkorin maahan, ja miehet kättelivät.

– Sinä olet siis se profiloija ja kartanonherra? Sampsa sanoi Antille suomeksi.

– Ja sinä poroisäntä ja matkailuyrittäjä? Antti vastasi.

– Niinpä, Sampsa kääntyi Saediin päin. – Miltäs tuntuu tulla Lapin pakkasiin Keniasta?

– Kylmältä, Saed virnisti.

Antti ja Saed istahtivat pöytään, joka oli kurssin naisten miehittä-mä. *Jooga-Meeret, toimittaja-Hilla, husky-Inka, kansanmusiikki-Reetta ja saamenusko-Bigga*, Antti testasi mielessään, muistiko kuka kukin oli. Hän kippasi salmiakkikossun yhdellä hörpyllä ja tunsu, kuinka se valui lämpö-nä sisuksiin. Jaakko, Áilu ja Otso istuivat viereisessä pöydässä ilmeisesti joidenkin paikallisten miesten kanssa. Ehkä niiden poromiesten, joiden kyyti rouskutti välipalaa ulkona. Hän vinkkasi miehille tervehdyksen.

– Kippistä vain kaikille, Antti sanoi ja kohotti tuopin ilmaan.

– Ja tälle kurssille, Saed sanoi.

Naiset mumisivat hyväksyvästi ja kilistelivät lasejaan.

– Mites te eksoottiset pojat olette oikein tänne Inariin päätyneet? Bigga kysyi. Hän itse näytti eksoottisemmalta kuin kukaan muu poron-karvahatussa, joka kehysti hänen saamelaispiirteitään.

– Minä olen täällä työmatkalla, Saed sanoi. – Niin kuin jo esittely-kierröksellä kerroinkin. Olen antropologi ja apurahan turvin Lapissa kuukauden päivät. Minun alaani ovat luonnonkansojen uskonnolliset

rituaalit ja soittimet. Aion kyllä lomaillakin muutaman päivän, kun tänne asti olen tullut.

– Mitä tykkäät Suomesta? Hilla halusi tietää.

– No, olen nähnyt vain vähän Lappia. En uskonut, että missään maapallolla voisi olla näin pirun kylmää ja kaunista. Tämä on Kenian totaalinen vastakohta, siis ilmaston puolesta. Kaunistahan Keniassakin on, mutta eri tavalla. Odotan, että näkisin revontulia. Se kruunaisi kaiken.

– Onpa sinulla kiinnostava työ, Bigga huokaisi. – Minä olen Ivalossa kirjastonhoitajana, ja vaikka rakastan kirjoja ja tykkään asiakaspalvelusta, niin ei se nyt kovin jännää ole.

– Mutta sinä olet kuitenkin Eirik Ilveksen tytär, Hilla sanoi. – Ja sinussa on lapinnointien verta. Se on aika jännää.

– Ai, onko se totta? Että olet Eirik Ilveksen tytär? Reetta katsoi Biggaa kiinnostuneena, aivan kuin olisi nähnyt naisen nyt ensimmäistä kertaa. Bigga hymähti.

– Onko se nyt muka jännää, että nähdään vain jonkun tyttärenä? Ei minusta. Isän mielestä naisesta ei ollut lapinnoidaksi. Ei hyväksynyt minua seuraajakseen. Kääntyisi ukko varmaan haudassa, jos tietäisi, että aion jatkaa suvun perinnettä. Mutta entä sinä Antti? Huhut kertovat, että olet kartanonherra Englannista. Se vasta on eksoottista.

– Haha, jotain sinne päin! Olen mukana perheyriyksessä, kartanohotellia vetämässä. En siis herrastele kartanossa, vaan paiskin niska liimassa töitä siellä. Vaikka nykyään teen enemmän kriminaalipsykologin hommia.

– Vau, hullujen murhaajien kanssa, vai? Meeret henkäisi.

– Mitä hullumpia, sen parempi, Antti iski silmää Meeretille, ja Meeret iski takaisin.

– Oletko sinäkin siis poliisi? Bigga kysyi. Antti oli kuulevinaan epäluuloa naisen äänessä. Kaikkihan eivät poliisista pitäneet.

– En ole poliisi, mutta teen välillä keikkaa poliisille.

– Mutta mitä sinä tällä rumpukurssilla oikein teet?

– Rakennan rumpua, he-he! Antti heitti. – No, leikki leikkinä ja pylly pois tyynyiltä. Olen täällä oikeastaan ihan sattumalta, koska tutustuin

töiden kautta Saanaan jokin aika sitten. Hän vinkkasi minulle tästä kursista, kun satuin mainitsemaan hänelle isoisäni isästä. Isovaari oli nimittäin kolttasaamelainen ja perimätiedon mukaan myös lapinnoita. Ajattelin lyödä monta kärkeä yhdellä iskulla – ottaa lomaa, tehdä oman noitarumpuni ja kierrellä sitten vähän esi-isieni mailla. Sukututkimus on alkanut kiinnostaa.

– Ihanko totta? Olet siis saamelaista sukua? Minustakin sukututkimus on todella mielenkiintoista. Reetan ääni värisi intoa. – Petsamoonko sinä aiot mennä esi-isiäsi etsimään? Eivätkö ne koltat ole sieltä alun perin kotoisin, Venäjän puolelta?

– Sieltähän ne, mutta isoisän isä joutui evakkoon, kun alue luovutettiin Neuvostoliitolle sodan jälkeen. Aion mennä Koillis-Lappiin auttoilemaan ensi viikolla. Ihan rajan tuntumaan.

– Minäkin jään kurssin jälkeen tänne Lappiin vähäksi aikaa. Kerään kansanmusiikkimateriaalia yhtä artikkelia varten ja sitten ajattelin lomailla. Hiihdän ja vietän joulun kylpylässä, Jaakon kylpylässä muuten. Hemmottelen itseäni oikein kunnolla. Yksin kun elää, niin voi tehdä mitä lystää.

Alkoholi oli näköjään kirvoittanut Reetan kielenkannat. Hän ei ollut aiemmin puhunut itsestään juuri lainkaan. Inka sen sijaan oli nykyin hyvin hiljainen. Nuori koiravaljakkoyrittäjä tyytyi lähinnä olemaan kuunteluoppilana.

– Meillä on siis useampikin tutkija kursilla, Hilla sanoi. – Onko sinulla jokin tietty aihe, josta kirjoitat artikkelia, Reetta?

– Onhan minulla. Erityisalaani ovat lyömäsoittimet, ja käyn tutustumassa paikallisiin taitajiin täällä.

– Entäs sinä Hilla, mitä sinä meinaat meistä kirjoittaa? Antti kysyi.

– Haha, saatte sitten nähdä, kun lehti ilmestyy! Ei vaineskaan, mie lupaam olla kirjoittamatta kenestäkään ilman lupaa. Inkahan on antanutkin jo haastattelun, vai mitä Inka?

Inka nyökkäsi vaivautuneen näköisenä ja veti punaista tupsupipoa alemmas.

– Voisitte tulla Saedin kanssa kansikuvapojiksi, Hilla ehdotti, hörp-päsi olutta ja heilautti hiukan keimailevasti sinisiä hiuksiaan.

– Jätetään nyt kuitenkin seuraavaan kertaan, Saed nauroi. – Tulisi liikaa ihailijapostia, vai mitä Antti?

– Niin juuri, ihan liikaa, Antti sanoi ja mietti, oliko Hilla kiinnostunut Saedista.

– Hilla, minä olen sinun radio-ohjelmasi vakikuuntelija, Meeret sanoi. – Se on siis niin täyttä kamaa. Tuot uusia tuulia tänne käpykyliin.

– Ai, mikäs ohjelma se semmoinen on? Reetta kysyi. Nainen oli kiinnittänyt pitkän, harmaan lettinsä seppeleeksi päälle ja pinkit, tekovaraiset korvalämmittimet kaiken komeudeksi. Kokonaisuus näytti Antista oudolta.

– Semmoinen makasiiniohjelma, jossa ravistellaan vähän ennakkoluuloja, Hilla sanoi. – Sen nimi on *Lapin homot ja muut möröt*.

– Vetävä nimi, sanoi Antti ja mietti, että Hilla ei ehkä ollutkaan miehiin menevä eikä niin ollen kiinnostunut Saedista.

– Jaa, kai semmoistakin ohjelmaa sitten tarvitaan, Reetta sanoi varovasti ja rypisti otsaansa. Antista vaikutti siltä, ettei se ollut välttämätöntä ohjelma Reetan makuun.

– Ei suinkaan kaikkien mielestä. Mie olen saanut paljon vihapostia, mutta niinhän me kaikki julkisuudessa esillä olevat naiset saamme – olit sitten poliitikko, toimittaja, aktivisti tai bloggari, niin aina tulee lunta tupaan. Se on niin kuin itsestäänselvyys, luonnonlaki, Hilla hymyili. – Varsinkin kun on julkilesbo, niin kuin minä. Laina esimerkiksi ei voi sietää minua. Edustan hänelle varmaan kaikkea pahaa maailmassa.

Laina Ahvenkari oli kurssin keittäjä.

– Minä taidan kuitenkin olla ykkösenä Lainan vihalistalla, kun tunnustan saamelaista muinaisuskoa ja kirjoitan siitä vielä naisnäkökulmaa avartavaa kirjaakin, Bigga sanoi. – Näen, että hänen tekisi mieli sylkäistä naamalleni, kun menee ohi. Pelottava ihminen.

– Totta, Meeret sanoi. – Minäkin olen saanut vihapuheista oman osani somessa, vaikka olen vain pieni joogayrittäjä. Mutta, Hilla, sinä olet oikeasti upea nainen! Meeret kietoi käsivartensa Hillan ympärille. – Ihailen sinua niin paljon, kun uskallat puolustaa vähemmistöjä. Ja sinä, Bigga, teet niin mahtavaa työtä saamelaisten ja naisten hyväksi.

Antti näki, kuinka viereisestä pöydästä tuijotettiin heitä epäluuloisesti. Saedia ehkä eniten. Ei Ämmänkurussa varmaan joka päivä mustaa miestä nähty – eikä etelän valkoisia miehiäkään, ettei sen puoleen. Kaikki tiesivät varmaan jo tässä vaiheessa, että hänkin oli jonkin sortin ulkomaaneläjä. Hän seurasi sivusilmällä ja hiukan huolestuneena, kuinka tuoppi toisensa jälkeen lorahti naapuripöydän janoisiin kitoihin ja naurunremakka kävi yhä kovaäänisemmäksi.

– Mitäs siinä jätkä tuijotat? Etkö ole ennen ihmistä nähnyt? Yksi naapureista, tukeva nuori mies, oli noussut nojaamaan pöytään ja katsoi Anttia haastavasti.

– Mitä se sanoo? Saed halusi tietää, varuillaan.

– Ei mitään, ollaan niin kuin ei oltaisikaan, Antti supatti.

– Olette tuuppaamassa tykö meidän naisille, naapuripöydän mies ärisi. Hänen naamansa punoitti, ja Antti näki, että hän oli ottanut liikaa. – Pitäkäähän varanne, saatana! Näin, miten sinä pellavapää katselet Saanaa, mutta sen voin sanoa, ettei Saana ole sinusta kiinnostunut, senkin etelän pelle.

Otso Pulju, joka istui miehen vieressä, hörähti nauramaan. – Saana nyt ei ole kiinnostunut kenestäkään. Nirso likka!

Áilu tönäisi Otsoa ja näytti vaivautuneelta. Saed oli noussut seisomaan. Hän vaistosi vihamielisen tunnelman ja tajusi, että se kohdistui Anttiin.

– Mitä se sanoi sinusta, Antti?

– Istu alas. Antti veti Saedin viereensä.

– Nyt riittää, Harri, Áilu komensi.

– Niin juuri, Bigga tiuskaisi. – Jätä Antti rauhaan. Olet vain katkera, kun Saana ei ole sinusta kiinnostunut. Yksikään tämän pöydän naisista ei ole sinun tai kenenkään miehen omaisuutta. Tämä on vapaa maa, ja jokainen saa jutella kenen kanssa tahtoo.

Punaiset läikät paloivat Biggan korkeilla poskipäillä ja soihtujen leimussa hän näytti hyvin vihaiselta – ja hyvin noitamaiselta.

– Niin juuri! Lopeta tuo paskan jauhaminen! Hilla säesti.

– Idiootit, Meeret tuhahti. – Tervetuloa keskiajalle.

Saanan veli Sampsa oli tullut paikalle hälinän houkuttelemana, ja pieni pystykorva seurasi tiiviisti hänen perässään.

– Mitäs täällä on menossa? Sampsa mörähti.

Pystykorva haukahti vahvistukseksi, kuin muistuttaakseen että apujoukot olivat tarvittaessa valmiina toimintaan.

– Urokset ne vain uhoavat ja yrittävät pitää kiinni reviiristään, Bigga sanoi. – Primitiivistä kilpien kalistelua, ei muuta.

– Joo, testosteroni haisee, Hilla lisäsi ja otti kiinni nenästään.

– Sovitaanko, pojat, että otatte nyt rauhallisesti tai sitten ulos pakka-
seen jäähylle? Lisää ei tarjoilla, jos homma lähtee lapasesta.

– Tuommosia ei täällä kaivata, joku miehistä mutisi. – Pirun hippe-
jä, lesboja ja alkuasukkaita. Etelän, vittu, velli housuja!

– Tulikohan tämä nyt selväksi? Sampsan ääni oli tiukka. – Minä sa-
nelen täällä säännöt ja minkäänlaista riehumista en salli. Enkä viha-
puhetta. Tämä on viimeinen varoitus.

Sampsa kääntyi kannoillaan, ja seurasi hetken hiljaisuus. Sitten pu-
heensorina jatkui taas.

– Tuo Rekku on kyllä niin viisas koira, Meeret sanoi vain jotain sanoak-
seen ja lieventääkseen jännitystä. – Sampsa kertoi minulle, että se tykkää
ajella moottorikelkalla hänen kanssaan, ja ymmärtää puhetta. Kun Sampsa
käskee hakemaan jonkun tavarat, niin se tietää mistä tavarasta on kyse.

– Joo, Rekku osaa taatusti vaikka ajaa moottorikelkkaa, niin fiksi se
on, Hilla nauroi. – Mutta, Saed, sinun pitää kyllä kertoa meille enemmän
Keniasta. Olen aina halunnut mennä sinne luonnonpuistoihin, Masai
Maraan ja muualle. Siellä on varmaan ihan mieletöntä.

– Ja olet varmaan tutustunut afrikkalaisiin riitteihin. Niistäkin olisi
mahtavaa kuulla, Bigga säesti.

– Kyllähän minä kerron tosi mielelläni. Voisin vaikka pitää pienen
esitelmän teille, jos meillä on kurssilla aikaa. Mutta ehkä nyt ei ole juuri
paras hetki kuitenkaan, mies vilkaisi viereiseen pöytään. – Mitä tykkä-
sitte muuten siitä eilisestä riitistä?

– No joo, olihan se tosi vaikuttavaa. Jännää, kun Uddi meni trans-
siin ja silmät alkoivat muljahtelemaan, Antti sanoi.

– Minua kyllä ennemminkin vähän pelotti, että mitä jos hän ei enää siitä herää, Reetta sanoi. – Ties mitä mömmöjä hän oli ottanut siihen tilaan päästäkseen...

– Niin, no ei kai sitä transsiin muuten oikein pääse, Antti arveli.

– Jotain matkaevästä siihen tarvitsee.

– Se lankesi loveen, Hilla sanoi suomeksi.

– Mitä sinä tarkoitat? Meeret kysyi.

– Niin ennen sanottiin transsista, että noita lankesi loveen. Lovi oli aukko todellisuuden ja alisen maailman välillä. Siellä asuivat esi-isät, joilta samaani kävi kysymässä neuvoa.

– Joidenkin tulkintojen mukaanhan lovi on voinut tarkoittaa myös naisen vaginaa, Bigga sanoi.

– Ekstaasiinhan sitäkin kautta pääsee, Antti heitti, ja kaikki nauroivat vapautuneesti. Paitsi Saed, jolla ei ollut aavistustakaan, missä mentiin.

– No onpa todella mielenkiintoinen tuo langeta loveen -ilmaisu, Reetta puuttui. – Minä rakastan sanoja ja sanontoja, ja sanojen alkuperän tutkimus, siis etymologia, on ihan hurjan mielenkiintoista. Anteeksi, Saed, vaihdetaan taas englanniksi. Me vain puhuimme yhdestä suomalaisesta sanonnasta.

– Ihan jees se riitti oli, mutta kyllä Uddin pitäisi tietää, ettei karhusta saa joikata sen oikealla nimellä, Bigga puuskahti. – Se tuottaa pahaa onnea. Oli myös niin tyypillistä Äilulle, että sen piti pyytää miesšamaani. Ei voinut kysyä minulta, vaikka olen kurssilla ja olisin voinut tehdä sen rituaalin yhtä hyvin tai paremminkin. Niin asenteellista. Hän on sitä koulukuntaa, että lapinnoita ei muka voi olla nainen. No, kyllä voi! Varsinkin Itä-Lapissa on ollut aina naisnoitaa.

Bigga ei vaivautunut madaltamaan ääntään, ja hänelle oli ilmeisesti aivan sama, kuuliko Äilu vai ei.

– Kuule, pitääkö se, Bigga, paikkansa, että saamelaiden vanhojen uskomusten mukaan raja naisen ja miehen välillä on voimakkaampi kuin raja ihmisen ja eläimen välillä? Hilla kysyi. – Uskottiin, että jopa tavalliset ihmiset – ei siis pelkästään šamaanit – pystyivät muuttumaan

halutessaan eläimiksi. Voisiko tämä olla taustalla siihen uskomukseen, etteivät naiset sovellu šamaaneiksi?

Bigga kohautti olkiaan.

– Voi ollakin, mutta ajat ovat muuttuneet, ja onneksi on jo naisia, jotka uskaltavat puolustaa oikeuksiaan. Miehethän ovat hallinneet naista aina, sekä Lapissa että muualla.

– Tämä onkin ihan huikean mielenkiintoista, Hilla innostui. – Kuten tiedät, Bigga, niin meillä on lehdessä voimakas feministinen näkökulma. Tästähän voitaisiin tehdä sinun kanssasi haastattelu, naisšamaanien asemasta ennen ja nyt. Miltä kuulostaa?

– Mielellään, jos saan lukea haastattelun ennen kuin se julkaistaan. En halua, että puheitani sensuroidaan.

– Mutta mitä kaikkea se Uddi sitten oikein höpötti transsissa? En saanut siitä oikein selvää, Antti sanoi. – Hän taisi puhua ainakin osittain saamea. Tuntui, että se oli jotakin merkittävää, kun tunnelma muuttui loppua kohden. Sinä Bigga osaat saamea, mitä se oli?

Bigga ei näyttänyt kovin halukkaalta vastaamaan.

– Uddi puhui ylisestä ja alisesta, sen verran minäkin ymmärsin, vaiken paljoa saamea puhukaan, Meeret sanoi.

– Se sanoi, että joku läsnäolijoista joutuu pian aliseen, Bigga sanoi.

– Ja sen jälkeen kutsui karhua meitä suojelemaan.

– Mitä? Että joku meistä kuolee, niinkö? Inka näytti pelästyneeltä.

– Hyi, älä viitsi, Bigga, minulla menee kylmät väreet selkäpiissä, Hilla parahti.